

«L'indispensable maîtrise des langues»

Tgi vegn elegì en il cussegl federal?

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **En var duas emnas elegia l'assemblea federala probablmain duas cusseglieras naziunalas novas. Ins para en mintga cas ch'i duaja sa tractar da duas damas. Igl è nairas uras che la Svizra demussia sia sabientscha cun dar il plaz merità a la mesadad feminina da sia populaziun.** Las vistas en lez senn n'èn betg nauschas. «Le Temps» (Losanna) dals 12 da november en ses editorial punctuescha dentant in segund criteri: La lingua. Ussa na gaja betg en emprima lingua per ils linguatgs materns dals set sabis u sabias: Lelecziun d'in italofon ils 20 da settember ha mess fin a l'absenza da la lingua da Dante en l'executiva federala. L'editorialist da «Le Temps» numna «la maîtrise des langues nationales» sco cundiziun per vegnir elegì en il cussegl federal. I s'enclergia ch'el sco Romand manegia oravant tut la capaciad da s'exprimer en franzos: «Il liberal Hans Wicki (...) para tuttafatg

pers cur ch'el vegn plectentà per franzos (...). Tgi che fa part da l'executiva federala duai pudair sa drizzar directamain per franzos a la populaziun d'autras regiuns linguistics dal pajais (...). Quai n'è nagin problem per la candidata Karin Keller-Suter [pld], plurilingua perfetga (...). Lez criteri è bler pli impurtant per ina candidatura che sia derivanza da la Svizra centrala u dal Vallais Sura» (p. 1). La fracziun cristiandemocratica ha nominà duas candidatas: Cuss. naz. Viola Amherd (VS) e cuss. guv. Heidi Z'graggen (UR). L'editorialist Bernard Wuthrich lauda Amherd, giurista ed anteriura presidenta communal da Brig-Glis/VS; lezza, en ses chantun biling, sa er anglais, franzos e talian (p. 3). Il talian dovr'ins mintga di en sia citad da passa 13 000 olmas a la sortida nordvest dal tunnel dal Simplon. La fracziun liberala ha nominà Keller-Suter e Wicki; la «NZZ» dals 17 da november commentescha: «Wicki lascha valair mo ina flai-vlezza, numnadamain ch'el n'haja nagina

predilecziun per il franzos. Remartgabel èsi dentant ch'in um cun sias ambiziuns politics n'ha betg cumbatù lez manco meglierond sias enconuschientschas da franzos» (p. 16). Redactor Lukas Mäder rapporta da Berna davart la preschentaziun da Wicki a la gruppa liberala: «Plis han crititgà ch'el ha respundì sistematicamain per tudestg a dumondas fatgas per franzos» (p. 17).

Ston ins savair anglais?

«Le Temps» dals 12 da november discute-scha era la dumonda da l'anglais, linguatg mundial: Ston ins pretender d'ina futura cuss. fed. ch'ella sappia er anglais? Duas opiniuns: «Per Cédric Dupont, expert da las tractativas internaziunalas, èsi illusoric da crair ch'in cuss. fed. possia lavurar senza chapir e discurre la lingua da Shakespeare (...). In commember u ina commembra dal cussegl federal sto savair anglais fitg bain [‘maîtriser l’anglais’] (...). Quai fa anc dapli basegn sch'el presidie-

scha la confederaziun (...). Quels regents èn era schefs da departament e fan part da dietas tematicas d'aut nivel nua ch'igl è essenzial da chapir l'anglais (...). Tgi che s'exprima tgunsch en lezza lingua enclegia la subtiliad dals plects; in interpret na sa betg adina la far chapavla». L'antierur ambassadur François Nordmann (...) manegia dentant ch'in(a) cuss. fed. possia chattar la storta senza savair fitg bain anglais.

«Lez pon ins emprendre suenter l'elecziun» (p. 3). Ma tge munta «l'anglais»? L'autur da questas lingias fa part da quella generaziun dal continent europeic ch'ha emprendì anglais al gimnasi e lura durant plis segiurns en Engalterra e che sa manar discussiuns cun Anglais. Ma oz van blers pli gugent a sa perfecziunar linguisticamain tar la superpussanza. Jau hai fadia da chapir president Donald J. Trump cur ch'el discorra: Quai è simplamain in'autra lingua. Savair anglais na vul pia betg adina dir communitgar tgunsch cun mintgin(a) che discorra «English».